

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КОРУПЦІЇ ПІД ЧАС ВИБОРІВ

Гонак І. М.

аспірант кафедри міжнародної економіки

**Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна**

Корупція здійснює комплексний вплив на країну. Вона впливає на політику, економіку, зовнішню діяльність, соціальну сферу та знищує економічне зростання і майбутнє країни.

На думку М. І. Мельника, «корупція (лат. *corruptio* – псування, розбещування, підкуп) – діяльність окремих осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних та нематеріальних (послуг, пільг) благ [1, с. 369].

В. Гришук дає визначення корупції як «негативного соціального явища, яке передовсім означає зловживання державною владою для власної вигоди і заподіює шкоду правовим та моральним засадам функціонування суспільства [2, с. 86].

Отже, корупція – це використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [3].

Україна у 2019 та 2020 роках проводить президентські, парламентські та місцеві вибори і найбільш актуальною є проблема політичного та владного впливу корупції на життя країни через те, що обрані у 2019 та 2020 роках особи отримують владу і визначатимуть зовнішню та внутрішню політику країни на наступні п'ять років.

Суб'єктами, на яких поширюється під час виборів дія Закону України «Про запобігання корупції» згідно пункту четвертого статті третьої є «кандидати у народні депутати України, зареєстровані у порядку, встановленому Законом України «Про вибори народних депутатів України», кандидати на пост Президента України, зареєстровані у порядку, встановленому Законом України «Про вибори Президента України», кандидати в депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, кандидати на посади сільських, селищних, міських голів та старост» [3].

Корупція та боротьба з нею широко використовується у практиці діяльності політичних партій і блоків, громадських організацій та об'єднань в світі та Україні. Особливо гострою та непередбачуваною є ситуація під час проведення президентських і парламентських виборів та виборів в місцеві органи влади.

Так, під час президентських виборів у 2019 році правоохоронні органи ініціювали розгляд кримінальних справ проти Ю. Тимошенко, які розглядалися як політичні, а саме як засіб підкупу виборців. До реалізації незаконного проекту підкупу виборців по 500 гривень за голос почали готуватися ще з початку 2018 року. На Тернопіллі до процесу підкупу залучили щонайменше 18 тисяч людей. Їх порядкували у вертикальну структуру. На неї лише на Тернопільщині витратили щонайменше 70 мільйонів гривень [4].

Підкуп виборців продовжується і на виборах до Парламенту літом 2019 року. У низці одномандатних округів від імені потенційних кандидатів у народні депутати роздають громадянам товари та послуги. Такі випадки мали місце в Луганській, Одеській, Полтавській, Житомирській, Вінницькій областях. Роздача товарів здійснювалася від імені благодійних фондів, пов'язаних із народними депутатами. Така активність прослідковувалась й раніше, однак із початком виборів вона суттєво активізувалася [5], [6]. Слідчими розпочато кримінальні провадження за статтею 160 (Підкуп виборця, учасника референдуму) Кримінального кодексу України [7].

Також політичною корупцією під час президентських і парламентських перегонів слід вважати трансляцію серіалів, фільмів чи розважальних шоу, у яких кандидати є учасниками (наприклад, акторами). Зокрема, в Каліфорнії заборонили транслювати фільми з Арнольдом Шварценеггером, коли він балотувався на посаду губернатора штату. Відповідно до норм законодавства фільми за його участю під час кампанії були прирівняні до форм виборчої агітації і пропаганди. Трансляція усіх фільмів (близько 250) під час виборчої кампанії була заборонена на телеканалах Каліфорнії. Команда кандидата нагадувала про його акторське минуле лише через використання терміну Governator (гібрид terminator і governor – губернатор) [8]. В Україні відповідно до частини 1 статті 58 Закону України «Про вибори Президента України», оприлюднення відеофільмів у друкованих та аудіовізуальних (електронних) засобах масової інформації є формою передвиборчої агітації [9]. Отже, оприлюднення відеофільмів у друкованих та аудіовізуальних (електронних) засобах масової інформації є передвиборчою агітацією як у світі, так і в Україні і якщо її здійснюють, не відображаючи це у звітах про використання коштів передвиборчого фонду кандидата чи партії або не зараховуючи дану агітацію до передвиборчої агітації взагалі, то це вже є сукупністю кримінальних правопорушень.

Політичною корупцією також слід вважати продаж прохідних місць у виборчих списках партій, які мають шанси потрапити до Верховної Ради України чи органи місцевої влади.

Отже, корупція в умовах здійснення політичної боротьби проявляється у наступних напрямках:

- здійснюється застосування негативних кримінально-правових чи фінансово-економічних засобів впливу до політиків та державних діячів (в основному, незалежних) за наявністю для цього політичної доцільності, але не через їх фактичну чи юридичну наявність;
- підкуп виборців;
- юридичне переслідування політичних опонентів влади шляхом притягнення їх до кримінальної, адміністративної чи іншої відповідальності за звинуваченням у корупційних чи інших протизаконних діях за відсутності для цього юридичних підстав;
- продаж місць у виборчих списках;

- здійснення репресивних дій з тих же мотивів щодо наближених до політичних діячів осіб, у дискредитації яких зацікавлені політичні опоненти чи владна верхівка.

Як наслідок, в Україні існує нагальна потреба у вивченні світового досвіду боротьби із корупцією у всіх її проявах у загальному та досвіду боротьби з корупцією під час проведення передвиборчих компаній зокрема для його негайного впровадження у правове поле нашої країни.

Література:

1. *Юридична енциклопедія: В 6 томах. Том 3: К–М / Редколегія: Ю. С Шемчушенко (голова редколегії) та інші.* – К.: «Українська енциклопедія», 2001. – 792 с.: іл.
2. *Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2: К–П [Текст] / Редколегія: С. В. Мочерний (відповідальний редактор) та інші.* – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
3. *Про запобігання корупції: Закон України від 03. 07. 2018. № 1700-VII// Відомості Верховної Ради, 2018. – № 36. – Ст. 272. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.*
4. *500 гривень за голос: на Тернопільщині викрили масштабну схему підкупу виборців партією Тимошенко // Прямий, 7 Березня 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prm.ua/500-griven-za-golos-na-ternopilshhini-vikrili-masshtabnu-shemu-pidkupu-vibortsiv-partiyeu-timoshenko/>.*
5. *Не гречкою единою: виборцям вже роздають цукор, ліки і м'ячі // Укрінформ, 28.05.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-elections/2710030-ne-greckou-edinou-viborcem-vze-rozdaut-cukor-lik-i-maci.html>.*
6. *Вибори у Раду: поліція відкрила перші справи про «гречку» // Укрінформ, 25.05.2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-elections/2708013-vibori-u-radi-policia-vidkrila-persi-spravi-pro-grecku.html>.*
7. *Кримінальний кодекс України: Закон України від 27. 06. 2019. № 2341-III // Відомості Верховної Ради, 2001. – № 25-26. – Ст. 131. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.*
8. *«Слуга народу» є передвиборчою агітацією, як «Термінатор» під час кампанії Шварценеггера, – КВУ // Еспресо, 15 лютого 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://espresso.tv/news/2019/02/15/quotsluga_naroduquot_je_peredvyborchoyu_agitaciyeu_yak_quotterminatorquot_pid_chas_kampaniyi_shvarceneggera_kv.*
9. *Про вибори Президента України: Закон України від 28. 02. 2019. № 2683-VII I// Відомості Верховної Ради, 1999. – № 14. – Ст. 81. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14>.*